

Продайко С.В.

Кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри господарсько-правових дисциплін
Одеського державного
університету внутрішніх справ,

Гайдук Ю.А.

Студент магістратури
Одеського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВЛАСНИКА ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДДІ

Належне вирішення земельних спорів - одна з найважливіших гарантій забезпечення земельних прав, інтересів власників земельних ділянок та забезпечення принципу верховенства права у земельних відносинах.

Закону України «Про судоустрій і статус суддів» гарантує кожному захист його прав, свобод і законних інтересів незалежним і неупередженим судом, створеним відповідно до закону [1]. Серед сукупності правових спорів, які вирішуються у встановленому порядку, земельні посідають важливе місце, адже вони потребують спеціальних знань суддів та учасників процесу. З'ясування їх сутності, правової природи й особливостей, ролі та їх класифікації в гарантуванні стабільного використання й охорони земель, а також пов'язаних із цим правових проблем набуває безпосередньої практичної значущості й викликає значний теоретичний інтерес.

Предметом дослідження особливостей захисту прав власника земельної ділянки у господарському судді стали таких науковців, як М.В. Амельченко, М.Б. Гусак, В.І. Данішевська, І.І. Каракаш, М.В. Краснова, Н.С. Кузнєцова, П.Ф. Кулинич, Р.І. Марусенко, В.В. Носік, О.О. Погрібний, О.П. Подцерковний, Ю.Ю. Попов, О.С. Снідевич, М.В. Шульга та ін., необхідно констатувати, що на даний час все ще лишається низка питань щодо захисту прав власника на земельну ділянку, які не дістали у доктрині остаточного вирішення у або взагалі лишаються недослідженими.

Досліджуючи питання захисту прав суб'єктів господарювання у судовому процесі й виконавчому провадженні, М.В. Амельченко, визначає захист прав суб'єктів господарювання як забезпечення господарським судом і уповноваженими органами державної виконавчої влади відновлення порушених прав і застосування до правопорушників господарсько-правових санкцій [2].

Земельні спори завжди були особливою категорією судового провадження, адже земельні відносини є комплексною галуззю права і щільно поєднується з адміністративними, цивільними та господарськими правовими положеннями.

Загальні способи захисту майнового права або інтересу визначені в ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу [3] і ст. 20 Господарського кодексу України [4] Наведений в цих статтях перелік способів захисту не є вичерпним з огляду на поміщений в цих статтях припис про те, що суд може захистити майнове право або інтерес іншим способом, встановленим законом або договором.

Земельний кодекс України (далі ЗК України) в ч. 3 ст. 152 встановлює, що захист прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки здійснюється шляхом: а) визнання прав б) відновлення стану земельної ділянки, який існував до порушення прав, і запобігання вчиненню дій, що порушують права або створюють небезпеку порушення прав; в) визнання угоди недійсною г) визнання недійсними рішень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування м) відшкодування завданих збитків; д) застосування інших, передбачених законом, способів. [5] Мова йде про загальні, а не спеціальні способи захисту земельних прав. Зазначенні статті щодо способів захисту майнового права або інтересу переплітаються між собою та не завжди додають визначеності у встановленні складу цих способів, що призводить до проблем судового захисту на практиці.

З прийняттям Кодексу адміністративного судочинства (далі КАС України), який набрав чинності 1 вересня 2005 року набула проблеми особливого загострення щодо підвідомчості земельних спорів. У п.1 ч.1 ст.17 КАС України сказано, що до компетенції адміністративних судів, зокрема, віднесено спори юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності. [6]

Згідно з п.6 ч.1 ст. 12 ГПК України суди розглядають у порядку господарського судочинства справи у спорах, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності, за винятком тих, що віднесено до компетенції адміністративних судів. [7]

Таким чином, відсутність чіткої визначеності у цьому питанні позбавляє суб'єктів господарювання можливості належним чином захистити свої права і законні інтереси у процесі виконання рішень судів, перешкоджає реалізації положень Конституції України щодо обов'язковості виконання судових рішень. [8]

Отже, законодавство України надає власникам земельних ділянок захистити свої права і законні інтереси за допомогою такого правового інструменту, як звернення у судові органи. Праву на судовий захист відповідає обов'язок держави створити ефективну й доступну систему правосуддя. З розвитком земельних відносин зростає кількість таких спорів, урізноманітнюється судова практика, збільшується обсяг нормативної бази, що потребує спеціальної підготовки як судів, так і представників сторін. Разом з тим практика розгляду земельних спорів господарськими судами України доводить існування в цій області багатьох прогалин, що призводить до не захищеності суб'єктів господарювання, а це є не недопустимим в демократично - правовій країні. Для уникнення вище зазначених проблем, які склались на сьогоднішній день пропонуємо внесення відповідні зміни та уточнення до процесуального законодавства.

Література:

1. Закон України « Про судоустрій і статус судів» від 07 липня 2010 року. // Відомості Верховної Ради України.
2. Амельченко М.В. Захист прав суб'єктів господарювання в судовому процесі та у виконавчому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право» / М.В. Амельченко; НАН України, Ін-т екон.-правових досліджень. – Донецьк, 2001. – 188 с.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. // Відомості Верховної Ради України.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. // Відомості Верховної Ради України.
5. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. // Відомості Верховної Ради України.
6. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року. // Відомості Верховної Ради України.
7. Господарський процесуальний кодекс від 06 листопада 1991 року. // Відомості Верховної Ради України.
8. Конституція України від 28 червня 1996 року. // Відомості Верховної Ради України.